

Sáráné Lukátsy Sarolta

Tizenegy éves tudósok avagy milyen a kompetencia alapú tudás?

Nagyon időszerű témát választott a Könyvtárostanárok Egyesülete 2007. április 19-én, amikor a KTE Tavaszi Szakmai Napján összejöttünk a Fővárosi Pedagógiai Intézetben. A kulcs-kompetenciákat valamennyien ismerjük az Európai Bizottság definíciójából és a NAT 2003-ból, de ilyen meggyőző bizonyítékokkal aligha találkoztunk korábban.

Miután a KTE elnöke, Bondor Erika megnyitotta a rendezvényt, a házigazdák, Minczér Ágnes Katalin igazgató és Hock Zsuzsanna könyvtár-pedagógiai szakértő kedves köszöntője következett. Első előadóink, a hatvani Kodály Zoltán Általános Iskola ötödik osztályos kisdíákjai öltönyben, nyakkendőben (alig látszóttak ki az előadói asztal mögül) teljes határozottsággal, magabiztosan és nem makogva tartottak tíz-tíz perces előadásokat a maguk által választott kutatási témák közül. Egyikük a megújuló energiaforrásokról, elsősorban a szélenergiaforrásokról beszélt, példákkal, számításokkal és helyszíni szemlével bizonyítva ezek gazdaságosságát, a másik a tudományos szociometria módszereivel tárta elénk az osztálytársai és a száz évvel ezelőtti kisdíákok, a Pál utcai fiúk által alkotott közösség egymással való kapcsolatát, hasonlóságát, a társulási hajlamtól a vezéregyéniség szerepéig. A harmadik az olvasási szokások, a preferált olvasmányok változását hasonlította össze a szülei kedvenc olvasmányaitól a mai gyermekirodalom jeles alkotásaiig, Winnetoutól Harry Potterig. Mindezt nyugodt hanghordozással, mély meggyőződéssel és természetesen a számítógépes prezentáció magától értetődő kezelésével. Megérdemlik, hogy ideírjam a nevüket: Boda Bence, Demeter-Szatmári Attila és Tóth Márk Zoltán. Biztosan hallani fogunk még róluk, esetleg nagy tudósokként. Hozzá kell tennem, hogy Melykóné Tózsér Judit könyvtárostánár neveltjei ők, tőle „fertőződtek meg” a kutatási szellemmel.

Az utánuk következő miskolci egyetemi docens, *Knausz Imre* percekig meg sem tudott szólalni, pedig a kompetenciafejlesztés a közoktatásban nemcsak időszerű, de sokat vitatott téma is. Az előadó az explicit (= ami benne van a fejében, amit meg tudok fogalmazni) és az implicit (= ami hallgatólagos, kimondhatatlan, inkább alkalmazható) tudás egységeként beszélt a kompetenciáról, amelyhez sok, de választható ismeret szükséges, ám ezeket a különböző képességek hozzák lendületbe. A következő előadó, Kulcsárné dr. Papp Enikő (kecskeméti főiskolai docens) – Nagy József nyomán – motívum- és képességrendszerként határozta meg a kompetenciát, melyhez részképességek tartoznak: kognitív, szociális, személyes és speciális kompetenciák. Ezek kialakításában fontos szerep jut az iskolai könyvtárnak, mely az info-kommunikációs technológiák (IKT) magas fokú használatára is megtanítja a diákokat. Ugyanakkor hangsúlyozta a könyvtárosi szakkompetenciákat is: a megfelelő szakismereteken kívül nagyon lényeg-

ges a tanácsadási és a kutatássegítő kompetencia, mely a barátságos és áttekinthető környezet mellett biztosítja a tanulási attitűdök kialakítását, a tudásforrások természetes használatát és a gyakorlási lehetőségét.

A harmadik előadó, Örményiné Farkas Andrea könyvtárostánár (Budapest, Bródy Imre Gimnázium) másként fogalmazta meg a kompetenciafejlesztést, amely egyfajta cselekvőképesség, szóbeli és írásbeli forrás- és információkezelés, tulajdonképpen gondolkodási és problémamegoldó készség. Kompetenciának általában az illetékeséget, jogosultságot tekintjük, más vonatkozásban a hozzáértést és a tudást. Az elméleti tudás azonban a gyakorlati készségek szolgálatában nyer értelmet, ebben a folyamatban kell a tanároknak a szükséges elemi műveleteket rutinokká, a rutinokat részkészségekké, a részkészségeket teljes készségekké, a készségeket pedig képességekké alakítani. (Azt hiszem, ennek a folyamatnak lehangoló, csodálatra méltó eredményét láthattuk a kis tudósok fellépésében.)

A délután folyamán először a KTE tisztségviselői (Bondor Erika, Tóth Józsefné, Zseli Klára, Szakmári Klára) tartottak rövid beszámolókat az egyesület elmúlt évi munkájáról, majd a pécsi Gandhi Gimnázium létrehozásával és tevékenységrendszerével ismerkedhettünk meg. Csovcsics Erika, az intézmény igazgatója így tette fel a kérdést: lehet-e elkülönítve integrálni? Kifejtette, hogy Magyarországon a legnagyobb nemzetiség a cigány (kb. 600 000 fő), mégis ez az egyetlen középiskolájuk, míg a német kisebbségnek éppen 19 gimnáziuma van. A romák 70 %-a romungro, azaz nem beszél cigányul, a magyar cigányok már nem vándorolnak, mint ősök, viszont 90 %-uk nagyon szegény. Az egyetlen kiút esélyeik javítására, ha megőrzik kultúrájukat, identitásukat és egyenrangúvá teszik a magyar kultúrával. Az egészséges énképbe beletartozik a nyelv megőrzése mellett a pozitívumok erősítése (hallás utáni tanulás, muzikalitás), az egymásra figyelés, és a származás tudatos vállalása. A fiatalok többségének szüksége van az érettségire a társadalomba való beilleszkedéshez, az életút kiválasztásához. A családi környezet kevésbé inspirálja őket, ezért fontos szerepe van a kollégium programjainak, az aktív tanulói részvételnek, az önbizalom-építésnek és a szülőkkel való kapcsolattartásnak. A Goethe Intézet mindezt a népek közötti megértés jegyében segítette, így hoztak létre modellértékű könyvtárat és szabadidős központot több intézmény, többek között a Fővárosi Pedagógiai Intézet és a stuttgarti Média Főiskola támogatásával – ecsetelte Marton Erika, a Goethe Intézet könyvtárosa. Az iskola jelenlegi könyvtárosa, Pallos Éva pedig a többszörösen hátrányos helyzetű fiatalok képességeinek kibontakoztatására tett erőfeszítéseikről beszélt. Így sikerült 166 tanulót eljuttatni az egyetemre az elmúlt tanévben érettségiző 204 fiatalból. Közben barátságos környezetet, alkotásra készítő programokat láthattunk a képernyőn, és feltűnt, hogy a diákok milyen életvidámak, bizakodóak, magabiztosak, és milyen bensőséges kapcsolatot ápolnak tanáraikkal.

Az utolsó órában kerekasztal-beszélgetést hallhattunk az iskolai könyvtár kompetenciafejlesztési lehetőségeiről. Jobbnál jobb ötletek hangzottak el Bali Judit, Donkó Erika, Hársas Oszkárné és Rókusfalvi Nóra könyvtárostánárook tapasztalataiból.

Valamennyiünknek, akik ott voltunk, meggyőződésünkkel vált, hogy a kompetenciafejlesztés nem üres szlogen, ha tartalommal töltjük meg, ha olyan alkotó-

készség birtokába juttatjuk diákjainkat, amely nem köthető egyes tantárgyakhoz, tudományokhoz, hanem szinte ezek fölött lebeg. Persze eddig is ezt csináltuk, de ettől kezdve majd valamivel tudatosabban és az ötletek nyomán változatosabban tesszük.

Irodalom

- 1 Csapó Benő: A képességek fejlődése és fejlesztése. – Budapest: Akad. K., 2003
- 2 Nagy József: XXI. század és nevelés. – Budapest: Osiris, 2000
- 3 NAT 2003. – Budapest: OM, 2004
- 4 Vass Vilmos: A kompetencia fogalmának értelmezése. – Budapest, OKI honlapja: http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=kompetencia-07_fogalom
(A tanulmány végén a témához bővebb szakirodalommal.)

